BOFIT-blogi

Venäjän taloudelle odotetaan maltillista kasvua vuonna 2021

Venäjän talous | 22.01.2021 | Heli Simola

KIRJOITTAJA

Heli Simola
Neuvonantaja

Venäjän talouden elpymisen odotetaan tänä vuonna vauhdittuvan vähitellen pandemiatilanteen helpottaessa sekä Venäjällä että globaalisti.

Viime vuonna Venäjän BKT:n arvioidaan supistuneen noin 4 % koronapandemian ja öljymarkkinoiden myllerryksen seurauksena. Pandemian leviämisen estämiseksi asetetut rajoitukset leikkasivat tuntuvasti niin kotimaista kuin vientikysyntääkin. Venäjän talousahdinkoa syvensi raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan romahdus globaalin talouskriisin seurauksena. Romahduksen hillitsemiseksi Venäjä solmi useiden muiden keskeisten öljyntuottajamaiden kanssa ns. OPEC+-sopimuksen öljyn tuotannon rajoittamisesta. Sopimus on tukenut öljyn hintaa, mutta öljyn tuotannon supistuminen on osaltaan leikannut Venäjän talouskasvua.

Talouden syvin pudotus nähtiin huhti-toukokuussa, kun Venäjällä olivat voimassa tiukat rajoitukset koronapandemian leviämisen estämiseksi. Talous elpyi ensin vauhdikkaasti, kun rajoituksia alettiin purkaa. Syksyllä elpymisvauhti kuitenkin hiipui koronan toisen aallon iskiessä voimakkaasti Venäjälle. Kehitys on myös vaihdellut toimialoittain: ensin elpymisen veturina toimivat kulutusvetoiset kauppa ja palvelut, mutta viime kuukausina talous on nojannut enemmän teollisuuteen (kuvio 1). Vähittäiskauppa ja jalostusteollisuus ovat jo lähellä kriisiä edeltäviä tasojaan, mutta muut palvelutoimialat ja kaivannaisteollisuus ovat palautuneet huomattavasti hitaammin.

Kuvio 1.

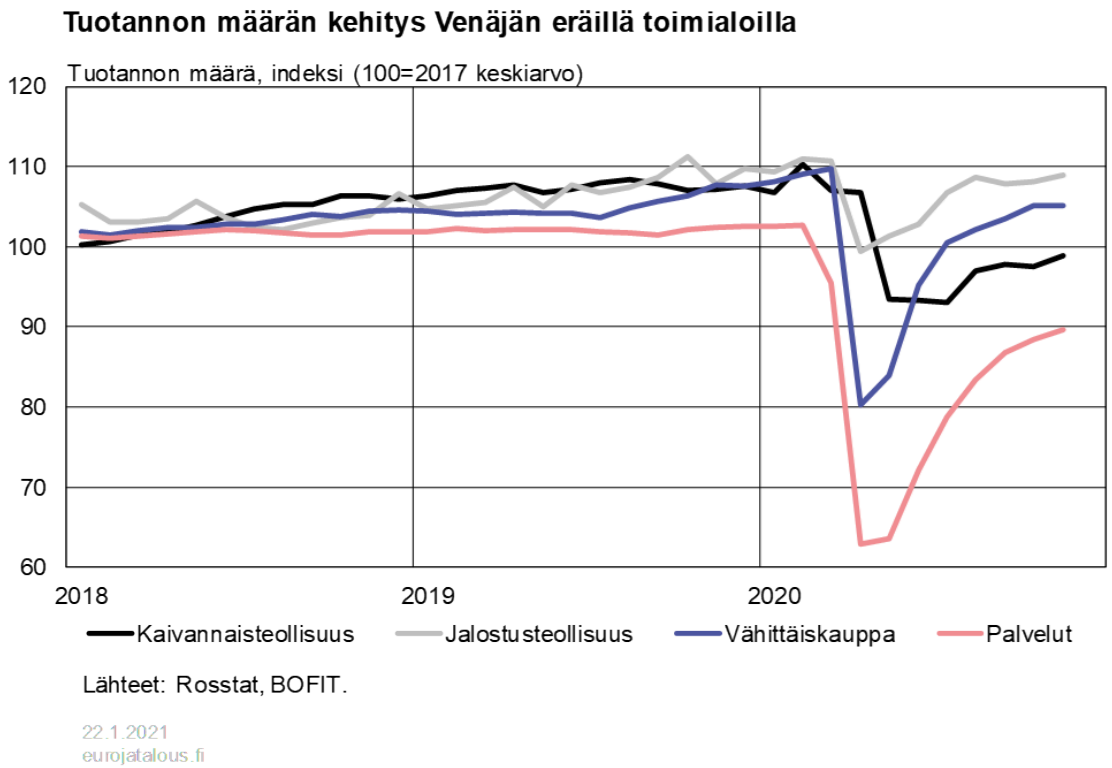

Venäjän talouden elpymisen odotetaan tänä vuonna vauhdittuvan vähitellen pandemiatilanteen helpottaessa sekä Venäjällä että globaalisti. Venäjän talouskehitystä tukee myös öljymarkkinoiden suotuisampi kehitys, sillä tämänhetkisten markkinaodotusten mukaan raakaöljyn tynnyrihinta pysyy tänä ja ensi vuonna 50 dollarin tuntumassa. OPEC+-maiden nykyisen sopimuksen puitteissa Venäjän öljyn tuotanto supistuu tänä vuonna enää hieman. Venäjän talouskasvun odotetaan kuitenkin jäävän maltilliseksi: tuoreimmissa ennusteissa Venäjän BKT:n ennakoidaan tänä ja ensi vuonna kasvavan 2–3 % (kuvio 2). Riski odotettua heikommasta talouskehityksestä on kuitenkin suuri, koska koronapandemian kehitykseen liittyy edelleen huomattavasti epävarmuutta.

Kuvio 2.

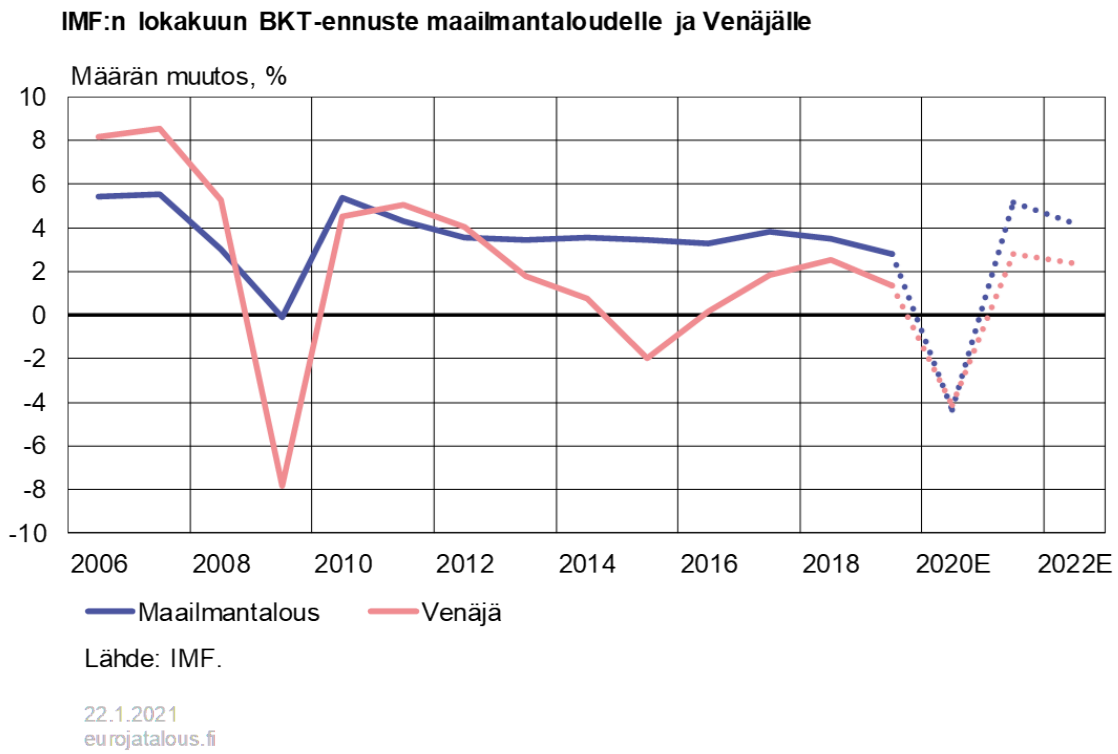

Venäjän talouden elpymistä vetää tänä vuonna kulutuksen piristyminen. Koronakriisi on iskenyt erityisen voimakkaasti yksityisen sektorin kulutukseen, joka ennakkotietojen mukaan supistui tammi-syyskuussa 9 % vuotta aiemmasta. Tautitilanteen helpottuessa kulutuksen odotetaan kääntyvän taas selvään kasvuun. Kasvua kuitenkin rajoittaa tulojen raju pudotus kriisin aikana sekä työttömyyden lisääntyminen. Investoinnit supistuivat tammi-syyskuussa 6 % vuotta aiemmasta. Myös investointien odotetaan palautuvan vähitellen, mutta elpyminen jäänee verkkaiseksi. Talouskriisi on rajoittanut monien yritysten rahoitusmahdollisuuksia ja julkisen sektorin tuki on vaimenemassa. Lisäksi talousnäkymien epävarmuus hillitsee edelleen yritysten investointihalukkuutta.

Maailmantalouden kehityksen kohentuessa myös Venäjän vientituotteiden kysyntä elpyy. Viennin määrä supistui tammi-syyskuussa 4 % vuotta aiemmasta, mikä oli kuitenkin selvästi maltillisempi pudotus kuin globaalin finanssikriisin aikana vuonna 2009. Tänä vuonna viennin odotetaan kääntyvän jälleen varovaiseen kasvuun. Tuonnin määrä supistui tammi-syyskuussa 15 % vuotta aiemmasta. Etenkin palvelutuonti on supistunut tässä kriisissä jyrkästi pitkälti matkailuun kohdistuneiden rajoitteiden vuoksi. Myös tavaratuonti on vähentynyt, mutta huomattavasti palvelutuontia vähemmän ja joitain elpymisen merkkejä on viime kuukausina jo ollut nähtävissä. Tänä vuonna myös tuonnin odotetaan kasvavan kotimaisen kysynnän elpymisen tukemana.

Julkisen sektorin tuki talouskehitykselle on hiipumassa. Koronakriisiin liittyviä tukitoimia karsitaan tänä vuonna ja finanssipolitiikkaa kiristetään vähitellen. Venäjän valtiovarainministeriö arvioi julkisen talouden alijäämän painuneen viime vuonna noin 4,5 prosenttiin BKT:stä tuotannon supistumisen, öljyn hinnan romahduksen ja koronakriisin johdosta tehtyjen tukitoimien johdosta. Vuonna 2019 julkisen talouden ylijäämä oli 1,9 % BKT:stä. Hiljattain hyväksytyn vuosien 2021–23 budjettikehyksen mukaan Venäjän julkinen talous pysyy lähivuosina alijäämäisenä, mutta alijäämää pyritään pienentämään vähitellen. Budjettikehyksessä julkisen talouden menot vähenevät reaalisesti sekä tänä että ensi vuonna.

Viime vuoden reippaasta budjettialijäämästä huolimatta Venäjän valtiontalous on edelleen suhteellisen vahvassa kunnossa. Vaikka valtio on ottanut lisää velkaa alijäämän rahoitukseen, on velkataakka yhä maltillinen. Viime vuoden lopussa valtiolla oli velkaa noin 20 % BKT:stä. Kun valtiontalouden alijäämien kattamiseen on käytetty pitkälti velkarahoitusta, on Venäjän öljy- ja kaasutuloista kerrytetty Kansallisen hyvinvoinnin rahasto säilynyt muhkeana. Viime vuoden lopussa rahastossa oli likvidejä eli nopeasti käytettävissä olevia varoja noin 120 mrd. dollarin arvosta (noin 8 % BKT:stä). Jos talouskehitys synkkenisi uudelleen, näitä puskureita voitaisiin käyttää helpottamaan Venäjän sopeutumista heikentyneeseen tilanteeseen.

Myös Venäjän rahapolitiikassa keventämisen edellytykset ovat kaventuneet. Viime vuoden ensimmäisellä puoliskolla Venäjän keskuspankki laski ohjauskorkonsa historiallisen matalalle tasolle 4,25 prosenttiin. Inflaatiopaineet alkoivat kuitenkin lisääntyä jo viime vuoden toisella puoliskolla talouden elpymisen myötä. Joulukuussa kuluttajahinnat nousivat jo lähes 5 % vuotta aiemmasta. Taustalla oli kuitenkin osittain väliaikaisia tekijöitä, kuten ruplan voimakas heikentyminen ja eräiden elintarvikkeiden hintojen jyrkkä nousu, jonka hillitsemiseksi turvauduttiin jopa hintarajoitusmääräyksiin. Venäjän keskuspankki arvioi inflaation hidastuvan tänä vuonna vähitellen sen 4 prosentin tavoitteen tuntumaan.

Tuoreimmissa ennusteissa Venäjän BKT:n odotetaan saavuttavan kriisiä edeltävän tasonsa jo ensi vuonna. Venäjän pidemmän aikavälin kasvuedellytykset ovat kuitenkin jo pitkään olleet vaimeat ja talouskriisi saattaa heikentää niitä entisestään. Kansainvälinen valuuttarahasto IMF arvioi hiljattain Venäjän pidemmän aikavälin potentiaaliseksi kasvuvauhdiksi 1,6 % vuodessa. IMF:n mukaan kasvumahdollisuuksien kohentamiseksi Venäjällä tarvittaisiin mm. parannuksia liiketoimintaympäristöön, lisää kilpailua talouteen sekä valtionyhtiöiden toiminnan tehostamista.

Asiasanat

BOFIT, korona, koronapandemia, talous, Venäjä